

Sofia Scholler

Miljödepartementet

Miljö- och vattenenheten

010-2239289

Remiss om betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83)

Er beteckning: M2021/00092

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gotlands län anser att denna utredning är utförlig med sina problembeskrivningar och förslag. Länsstyrelsen välkomnar det helhetsperspektiv som utredningen antar, samt mer långsiktighet i förvaltningen av havs- och vattenmiljön. Nedan följer några synpunkter som Länsstyrelsen i Gotlands län särskilt vill lyfta fram:

Kapitel 9: Det behövs ett bättre helhetsperspektiv för att kunna förvalta havets resurser på rätt sätt. Var strategiskt skydd ska inrättas och var resursuttag kan tillåtas måste kunna bestämmas genom ett bättre samarbete mellan olika aktörer.

Kapitel 11: Länsstyrelsen instämmer i förslaget att förenkla preciseringarna inom miljömålet i Hav i balans samt levande kust och skärgård, men betonar att det är av stor vikt att behålla kulturmiljö i preciseringarna.

Kapitel 12: Länsstyrelsen stödjer en harmonisering av miljö kvalitetsnormerna.

Kapitel 13: Länsstyrelsen stödjer förslagen om ett gemensamt åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön och ett åtgärdsprogram som beslutas av regeringen för att få ett mer kraftfullt verktyg och för att undvika att jämbördiga myndigheter fattar beslut över varandra.

Kapitel 14: Många av förslagen berör lantbruket och livsmedelsproduktionen. Länsstyrelsen i Gotlands län ser en målkonflikt med den beslutade

livsmedelsstrategin och anser att det behövs en konsekvensanalys för hur både åtgärder och kostnader påverkar lantbrukets konkurrenskraft.

Kapitel 15: Länsstyrelsen instämmer i att det behövs ett bättre och mer samstämmigt regelverk för att minska spridningen av farliga ämnen till havet, i Sverige och globalt. En större uppmärksamhet kring att farliga ämnen har en stor påverkan på havsmiljön är välkommen, exempelvis genom etappmål.

Kapitel 17: Situationen i framförallt Östersjön idag är akut både för fiskenäring, fiskbestånd och havsmiljö och det krävs att samarbetet mellan politiken och centrala myndigheter stärks så att det skapas en förståelse och ett helhetsansvar för de brister som råder i förvaltningen idag. Det måste finnas en tydlig utpekad riktning, både inom fisket och havsmiljön. Målkonflikterna måste lösas.

Kapitel 19: Det är ytterst viktigt att tröskelvärden för impulsivt och kontinuerligt buller bestäms, vilket sedan leder till en förbättring av miljö kvalitetsnormerna för dessa två påverkansfaktorer.

Kapitel 20: Länsstyrelsen ställer sig positiv till att marint områdesskydd föreslås öka i Sveriges havsområden, inklusive ett mer strikt skydd, och att ett förvaltningsråd för varje havsområde bildas.

Kapitel 21: Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att det finns vissa otydligheter kring förhållandet mellan olika nivåer av fysisk planering, främst mellan den statliga havsplaneringen och den kommunala översiktsplanen. För att tydliggöra de olika nivåerna och deras olika verktyg anser Länsstyrelsen att ytterligare vägledning är nödvändig.

Kapitel 24: Länsstyrelsen ställer sig bakom alla de förslag som presenteras för ökad effektivitet i det offentliga havsmiljöarbetet. Tydligare instruktioner till myndigheter, mindre rapportering och mer verkstad, regelförändringsarbete och långsiktigare finansiering av verksamheten med direkta anslag via dispositionsrätter är mycket bra förslag.

Kapitel 25: Länsstyrelsen håller med om att det saknas nödvändiga samhällsekonomiska analyser för hela havsmiljön. Förslaget att inrätta en ny havsmiljölag och en tvärvetenskaplig funktion ses som konstruktiva förslag för att få en bättre helhetsbild och effektivare styrmedel på de verksamheter och intressen som påverkar havsmiljön negativt.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen, som följer upp miljömålen på regional nivå varje år, ser att det behövs krafttag för att nå miljömålen. Etappmålen är ett effektivt sätt att öka takten i arbetet att nå miljömålen. De etappmål som föreslås i utredningen är viktiga steg för att öka möjligheterna att nå miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård, och även Ingen övergödning, två miljömål som är högst relevanta för Gotlands län.

Länsstyrelsen i Gotlands län förordar att eventuella förändringar i miljömålssystemet bygger på en översyn av helheten. Det är problematiskt att ändra på preciseringar inom endast ett mål, exempelvis att ta bort preciseringar för kulturmiljö. Om förändringar ska göras föreslås en helhetsöversyn av miljömålen, där exempelvis frågor knutna till havsmiljö- och vattenförvaltning, samt kulturmiljö ser över samtidigt i alla berörda miljömål.

Uppdraget anger att ekosystembaserad förvaltning och resiliens för klimatförändringar särskilt ska integreras. Länsstyrelsen håller med om att integrering i grunden är väsentligt för att nå utsläppsminskning av växthusgaser och klimatanpassning. För att få en förståelse för om förslagen i utredningen hanterat frågan i tillräcklig omfattning/är tillräckligt framsynta skulle en samling av dessa åtgärdsförslag gärna få lyftas fram och en effektbedömning göras.

Kapitel 9. Ekosystemansatsen och ekosystembaserad förvaltning

Övergripande synpunkter kapitel 9

Länsstyrelsen i Gotlands län efterlyser en större handlingskraft. Utredningen pekar mycket på just behovet av konkretisering och handlingskraft, och det har skett en positiv utveckling senaste åren.

Ekosystemansatsen och ekosystembaserad förvaltning är tätt hopknutna med det marina skyddsarbetet. Det behövs ett bättre helhetsperspektiv för att kunna förvalta havets resurser på rätt sätt. Vart strategiskt skydd ska inrättas och vart resursuttag kan tillåtas måste kunna bestämmas genom ett bättre samarbete mellan olika aktörer.

Svensk översättning av engelsk text bör ses över och förbättras. Om engelsk lagtext eller text som kommer från ett direktiv eller en reglering på EU nivå inte översätts rätt kan det bli missvisande och leda till missförstånd.

9.1.1 Ekosystemansatsen utgår från en helhetssyn

När det gäller förvaltning av system enligt försiktighetsprincipen anser Länsstyrelsen Gotland att den ofta inte tillämpas i praktiken. Även om kunskap saknas agerar myndigheter eller andra aktörer, oftast med ekonomi som drivande faktor. Exempel på detta är fiskekvoter som lett till beståndskollaps, att aktiviteter inte stoppas i tid för att bevara en hotad art, eller tillstånd på regeringsnivå till aktiviteter som är skadliga.

9.1.2 Ekosystembaserad havsmiljöförvaltning

Underrubrik: Ekosystembaserad havsplanering

När det gäller att implementera ekosystemansatsen i havsplaneringen anser Länsstyrelsen att tillämpningen inte är tydlig och att det saknas tydliga ställningstaganden. Detta gör att det fortfarande finns flera nationella målkonflikter kvar att lösa.

Ekosystembaserad förvaltning och ekosystemansatsen är nödvändiga och förslagen i remissen bra. Det är en utmaning att hantera målkonflikter för att kunna ta tydliga beslut som resulterar i en framgångsrik implementering av ekosystembaserad förvaltning och ekosystemansatsen. Många hotade/stressade arter eller ekosystem behöver tas om hand skyndsamt för att de inte ska kollapsa.

Underrubrik: Ekosystembaserad fiskförvaltning (EBFF)

Ekosystemansatsen definition i EU:s gemensamma fiskeripolitik (GFP) är mycket bra, men Länsstyrelsen anser att det finns utmaningar att få det att fungera i praktiken, med dagens problematik kring beståndskollaps av fiskarter i Östersjön som ett exempel. Nuvarande förvaltning tar inte tillräcklig hänsyn till alla faktorer som spelar in när kvoter ska tas fram, såsom klimatförändringar, föränderliga hav och invasiva arter. Länsstyrelsen Gotland anser att det behöver utvecklas bättre system som fångar upp ekonomiska konsekvenser för fiskare, och bättre möjligheter för att kunna ställa om till annat fiske. Nu har det varit mycket fokus på att kartera olika system, hur förvaltningen fungerar, vad som inte fungerar, och att integrera alla olika åtgärder som finns. Förvaltning behöver effektiviseras för att undvika att det tar flera år att förhandla fram en ändring som berör flera länder i EU, för att sedan kunna undvika en beståndskollaps, eller att en kritisk hotad art dör ut. Det måste bli enklare att kunna tillämpa adaptiv förvaltning i ett föränderligt system.

9.1.3 Många begrepp länkar till ekosystembaserad förvaltning

Underrubrik: Resiliens

Utredningens förslag kring åtgärder för att minska resiliensen hos ett ekosystem behöver utvecklas och förklaras på ett tydligare sätt. Det är otydligt hur ”mer önskvärt” definierats, vad som är önskvärt och vem som bestämmer det.

Enligt Miljömålsberedningen 2012 är Östersjön ett exempel på ett icke önskvärt resilient ekosystem. Detta för att den ekonomiskt viktiga torskpopulationen har kollapsat och att människan försöker återvända till de förhållanden som rådde innan kollapsen. Detta är svårt eftersom ekosystemet nu befinner sig i ett nytt resilient jämviktsläge. ”Jämviktsläge” insinuerar en balans, vilket inte finns i nuläget. Förändringar är pågående i allt större takt, och förvaltningen behövs kunna anpassas till det föränderliga läget kontinuerligt genom en adaptiv förvaltning.

Underrubrik: Källa till hav

När det gäller skyddsarbete instämmer Länsstyrelsen Gotland i att det behövs större fokus på att sy ihop limniska system och havet.

Underrubrik: Adaptiv förvaltning

Länsstyrelsen håller med om att en adaptiv förvaltning är en förutsättning för en ekosystembaserad förvaltning, också med tanke på ett förändrat klimat och behovet av klimatanpassning. Det finns stora utmaningar i att hantera en adaptiv förvaltning på effektivt sätt. Havs- och vattenmyndighetens utredning som ska lämnas in i maj kommer förhoppningsvis att leda till en förändring.

9.1.8 Utmaningar i genomförandet av ekosystembaserad förvaltning

Underrubrik: Havsmiljöinstitutet om ekosystembaserad förvaltning

Enligt Havsmiljöinstitutet finns det inte några väsentliga formella hinder för att fullt ut tillämpa den ekosystembaserade förvaltningens principer inom den nuvarande förvaltningsstrukturen. Det är möjligt att det inte finns formella hinder rent objektivt, men tolkningar och beslut som görs av människor kan definitivt vara ett hinder.

Länsstyrelsen Gotland håller med när det gäller svårigheterna att fullt ut genomföra en adaptiv förvaltning inom ramen för EU-direktiv, och vill samtidigt belysa svårigheterna med att kunna ta fram underlag som ska leda till en bra ekosystembaserad förvaltning. Det är viktigt att förvaltningen baseras på

forskning och miljömyndigheters kunskap (ex. projektet Nationell Marin Kartering).

9.2.2 Ekosystembaserad förvaltning ska genomsyra strategin för bevarande och hållbart nyttjande av havet och dess resurser

Underrubrik: Kunskapsbrist och forskningsbehov

Länsstyrelsen håller med om att bättre kunskapsunderlag är grundläggande för att en ekosystembaserad havsförvaltning ska kunna utformas så att vi når målen för havets tillstånd.

Kapitel 11. Havsmiljöarbetet har många mål, kriterier, indikatorer och andra mätetal

11.5.1 Tydligare preciseringar av mål för havets miljö tillstånd

Övergripande synpunkter avsnitt 11.5.1

Länsstyrelsen i Gotlands län är positiv till att renodla preciseringarna för Hav i balans samt levande kust och skärgård, men med framförallt ett undantag; kulturmiljö. Länsstyrelsen ser fördelar att rensa upp bland olika målsättningar och harmonisera preciseringar med Havsmiljödirektivet, Ramdirektivet för vatten samt Art- och habitatdirektivet. Det finns en stor nytta i att fokus ligger på uppföljningsbarhet, samtidigt som en stor tveksamhet finns vad gäller att ta bort kulturmiljöpreciseringar. Det gäller framförallt förslagen som omfattar preciseringarna bevarade natur- och kulturmiljövärden respektive kulturlämningar under vatten. En tydligare koppling till EU-direktiven ska inte behöva utesluta att kulturmiljöperspektivet även integreras på motsvarande sätt i nya skrivningar. Länsstyrelsen ser kulturmiljö som en viktig del av miljömålssystemet och tycker att det är viktigt att titta på helheten för miljömålssystemet. Det är problematiskt att ändra på preciseringar inom endast ett mål, eftersom både åtgärds- och uppföljningsarbete sker utifrån den helhet för miljömässig hållbarhet som miljömålssystemet innebär. Om förändringar ska göras föreslås en översyn av alla miljö kvalitetsmålen, där exempelvis frågor knutna till havsmiljö- och vattenförvaltning, samt kulturmiljö ses över samtidigt i alla berörda miljömål.

Länsstyrelsen Gotland anser att det är viktigt att det säkerställs att de tidigare preciseringarna inom miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård helt omfattas av de nya preciseringarna. Detta är av särskild vikt då ett stort förändringsarbete kring hur Sverige ska arbeta med direktiven föreslås.

Synpunkter gällande grunda havsvikar, ekosystemtjänster och uppföljning

Länsstyrelsen vill lyfta fram den nuvarande preciseringen om grunda kustnära miljöer och visa på dess roll i ett förändrat klimat och att möjliggöra klimatanpassning. Dessa livsmiljöer och spridningsvägar för växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur är väsentliga för resiliens mot klimatförändringarna. Länsstyrelsen anser att spridningsvägar och grön infrastruktur måste tas hänsyn till och finnas inkluderade i de nya preciseringarna. I och med ett förändrat klimat måste anpassningar på land inkluderas i arbetet för att säkerställa livsmiljöer för akvatiska organismer. Samma resonemang gäller för hotade arter och livsmiljöer, där klimatförändringar ger förändrade livsmiljöer genom havsnivåhöjning och erosion.

Länsstyrelsen ser en risk med att preciseringen om ekosystemtjänster utgår då mätetal aldrig till fullo kan beskriva ett fungerande ekosystem.

Länsstyrelsen menar ändå att det finns fördelar med mer beskrivande målsättningar, såsom preciseringar ser ut idag. Beskrivande mål ger en bättre förståelse och överblick över målsättning och som riktar sig till en bredare grupp och är lättare för fler att ta till sig av.

Förslaget med de tre preciseringarna är framför allt fördelaktigt när det kommer till uppföljning av miljö kvalitetsmålen. Det tidigare systemet med målmanualer var tidskrävande och svårarbetat. Samtidigt är de nuvarande indikatorerna inte optimala när det kommer till att följa upp målet.

De olika geografiska perspektiven för respektive precisering kan eventuellt vara ett problem när man ska bedöma måluppfyllelse. Att parametrar som inte bedöms inom tex vattenförvaltningen på kustvattenförekomstnivå bedöms på havsmiljöområdesnivå. Det blir då svårt att följa upp på länsnivå vilket kan bidra till att uppföljning av en viss parameter missas på ett mindre område.

Synpunkter gällande kulturmiljö

Östersjön är en unik miljö vad gäller bevarade kulturvärden. Bevarandegraden är exceptionell vad gäller fartyglämningar av trä, och har få motsvarigheter i världen. Det är främst vatten på norra halvklotet eller på extrema djup som bevarandegraden är så bra.

På Östersjöns botten finns skrovhela fartyglämningar, med bevarade master och last, som dateras från medeltid och framåt. De utgör en källa till ovärderlig kunskap om de tidsperioder de kommer ifrån, och representerar dessutom unikt avgränsade tidsavtryck. Människan är precis som annat biologiskt liv starkt beroende av havet och har därför gjort avtryck i årtusenden innan det kom att få negativ effekt på havsmiljön. De flesta av kulturmiljöerna (om man bortser från

mer sentida vrak som kan ha negativ miljöpåverkan) såsom boplatser på havsbotten eller äldre tiders fartyglämningar är idag en del av havsmiljön, och innebär i en många fall positiva och viktiga livsmiljöer för exempelvis marint liv.

Länsstyrelsen ser en risk i att ta bort kulturmiljöpreciseringarna. Det kan leda till att man förlorar helhetsperspektivet kopplat till havsmiljön samt att det redan dåliga uppföljningsarbetet kopplat till kulturmiljön i havet blir ännu sämre. Det hade därför varit betydligt mer angeläget ur ett kulturmiljöperspektiv att istället utveckla uppföljningsmåten och uppföljningsarbetet, ett behov som finns oavsett utfallet av förslaget. Förslaget riskerar i sin nuvarande utformning att försämra förutsättningarna för systematisk miljöövervakning av kulturmiljövärden i havet. Länsstyrelsen vill också påminna om att preciseringarna om kulturmiljö i miljömålen i sig är harmoniserade med de nationella kulturmiljömålen. Genom att istället behålla kulturmiljöperspektivet i gamla (eller alternativt integrera i helt nya preciseringar) kan man istället harmonisera skrivningarna gentemot både mot EU-direktiv och nationella mål.

Preciseringen ”främmande arter och genotyper” kommer enligt miljömålsberedningen istället hanteras inom preciseringen God miljöstatus. Länsstyrelsen i Gotlands län har inget att erinra förutsatt att kulturarvsperspektivet även fortsatt integreras i uppföljningsarbetet av främmande arter.

Som huvudargumentation att stryka kulturmiljö i preciseringen ”bevarade natur- och kulturmiljövärden” anger miljömålsberedningen att man inte har tillräckligt med uppföljningar och utvärderingar till följd av få uppföljningsmått för kulturmiljövärden. Detta är en alltför förenklad inriktning. Det vore fördelaktigare för havsmiljön och dess värden om fokus istället lades på att ta fram de uppföljningsmått som behövs för att uppfylla syftet med preciseringen. Att måtten saknas är snarare ett tecken på att utvecklingsarbete behöver göras kopplat till mått och uppföljning. Synergier finns till andra faktorer, exempelvis hur bevarandet av fartyglämningar påverkas till följd av klimatförändringar, havets sammansättning, marint skräp, fiske och kemiska miljö. Det här är viktiga faktorer om man ska förstå skalan av negativ miljöpåverkan i alla led.

För preciseringen ”kulturlämningar under vatten” (som innebär att tillståndet är oförändrat för kulturhistoriska lämningar under vattnet) anges liknande argument. Miljömålsberedningen bedömer att det inte finns något syfte med preciseringen innan det finns bra uppföljningsmått. Länsstyrelsen i Gotlands län ser att även detta innebär en förenkling av miljömålsarbetet. Istället borde fokus ligga på att ta fram de uppföljningsmått som behövs för att uppfylla preciseringen. Beredningen hänvisar vidare i en annan del av samma stycke att det finns ett syfte att ha kvar kulturlämningar under vatten i miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård, men presenterar ingen egentlig lösning på hur det ska hanteras inom målet.

Kapitel 12. Miljökvalitetsnormer

Länsstyrelsen stödjer en harmonisering av miljökvalitetsnormerna. Uppdraget föreslås läggas på Havs- och vattenmyndigheten och det är därför viktigt att myndigheten får ökade resurser och förstärkning i kompetens som bland annat finns inom Vattenmyndigheterna.

Remissen föreslår tre alternativ angående beslutfattandet av miljökvalitetsnormer. Länsstyrelsen stödjer alternativ 1 eller 3 beroende på vilka de andra förändringarna blir. Alternativ 1 där regeringen föreslås som beslutsfattare är att föredra om förändringar enligt förslag i kapitel 13 blir aktuella. Länsstyrelsen stödjer således remissens förslag med att se över och harmonisera normerna. Det är i dagsläget väldigt svårt att få en överblick vad de olika normerna syftar till och vilka som ska användas till olika ändamål. Det är bra om det blir lättare för både verksamhetsutövare och prövningsmyndigheter att förhålla sig till MKN.

Kapitel 13. Åtgärdsarbete

Åtgärdsarbetet bör få högre prioritet och åtgärder kopplade till havsmiljön måste få företräde över andra avvägningar såsom till exempel ekonomi och handelsavtal med motsatta miljöeffekter.

Länsstyrelsen stödjer förslagen inom kapitel 13 om ett gemensamt åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön och ett åtgärdsprogram som beslutas av regeringen. Det skulle innebära ett mer kraftfullt verktyg och att ledningsstrukturen för arbetet stärks.

Åtgärder inom minskad klimatpåverkan och klimatanpassning inkl. havsförsurning hanteras inte specifikt inom åtgärdsprogrammet för havsmiljö. Utsläppsminskningar, energifrågor och klimatanpassning som berör havsmiljön kan antas hanteras med andra styrmedel, såsom klimat- och energipolitiken och havsplanerna. Det är viktigt att det säkerställs att nödvändiga klimatåtgärder för havsmiljöarbetet verkligen genomförs och att målsättningen och åtgärdstakten inte är lägre än om den skulle hanteras inom åtgärdsprogram för havsmiljö.

Länsstyrelsen kan se en risk med att inte tydligt lyfta fram vilka åtgärder inom åtgärdsprogrammet som också bidrar till klimatanpassning och utsläppsminskning av växthusgaser. Det är viktigt att åtgärder som verkar för att minska utsläpp, att ställa ytterligare krav och föreslå utredningar kopplade till utsläppsminskningar och klimatanpassning som berör havsmiljön, integreras i åtgärdsprogrammet. Här av är det också viktigt att rätt kompetens finns med i framtagandet.

Kapitel 14. Ingen gödning till havet

Övergripande synpunkter kapitel 14

Många av förslagen berör lantbruket och livsmedelsproduktionen.

Miljömålsberedningen redovisar i de flesta fall inte hur kostnaderna för åtgärderna skall fördelas, men i Havs- och vattenmyndighetens åtgärdsplan – som ännu är ute på samråd - föreslås en stor del av kostnaden för åtgärderna att läggas på lantbruket.

Länsstyrelsen i Gotlands län ser en målkonflikt med den beslutade livsmedelsstrategin och anser att det behövs en konsekvensanalys för hur både åtgärder och kostnader påverkar lantbrukets konkurrenskraft. Enligt årets lantbruksbarometer för den region där Gotland ingår (gjord av Ludvig & Co, Swedbank och Sparbankerna) är det bara 40 procent av lantbrukarna som kan ta ut lön, fem procent uppger att de går med förlust.

14.13.2 Avloppsslam är en resurs för återföring av fosfor och kväve

Länsstyrelsen är i grunden för spridning av slam på åkermark. Dock behöver processerna förbättras och regelverket ses över så att man säkerställer att ingen spridning sker av tungmetaller, läkemedelsrester och andra giftiga ämnen. Dagens reningsverk har inte tillräcklig reningsteknik. Vid spridning på åkermark kan slammet bidra till att sprida dessa föroreningar till en plats där de annars inte skulle finnas. Länsstyrelsen Gotland anser, så som beredningen föreslår, att man bör hitta ett sätt för reningsverken att hantera dessa problem samt ta tillvara rena näringsämnen för att på så sätt minska behovet av mineralgödsel och få ett större cirkulärt flöde. Detta förutsätter att reningsverken får möjlighet och incitament att förändra och uppgradera sin reningsteknik så att inga negativa bieffekter skapas.

14.18.1 Ett helhetsgrepp på styrmedel och åtgärder för att nå Ingen övergödning

Miljömålsberedningen noterar att det trots flera utredningar och uppdrag saknas en helhetssyn över olika övergödningsåtgärder. Länsstyrelsen Gotland instämmer, det behövs ett samordnat och långsiktigt arbete. Bara under 2019 och 2020 har flera utredningar behandlat insatser för att minska övergödningen.

14.18.2 Mål för minskad övergödning

Underrubrik: Jordbruksverket föreslås som ny miljömålsansvarig myndighet för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning

Länsstyrelsen i Gotlands län är tveksam till förslaget. Länsstyrelsen anser att Havs- och vattenmyndigheten bör vara bäst lämpad som miljömålsansvarig myndighet för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning, även om det finns fördelar med Jordbruksverket som målsansvarig. Detta för att Havs- och vattenmyndigheten är förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav. Jordbruksverkets uppdrag är smalare än innehållet i miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Dock ser vi att ett nära samarbete mellan myndigheterna är av stor vikt, särskilt som många av lösningarna är kopplade till jordbruket.

Utöver ovanstående vill Länsstyrelsen Gotland framhålla att det är långt ifrån bara jordbruket som bidrar till övergödningen och att ett helhetsgrepp behövs när det gäller övergödningsåtgärder för alla sektorer och för samtliga länder runt Östersjön. Ett ytterligare skäl till att ansvaret bör ligga kvar på Havs- och vattenmyndigheten är att man där redan byggt upp en kompetens kring frågan och att lägga över ansvaret på annan myndighet kan medföra kompetenstapp inom området.

14.18.3 Öka återföringen av fosfor och kväve

Förslag: Användningen av jungfrulig fosfor och nyproducerat kväve framtagen med fossila energikällor bör långsiktigt minska.

Länsstyrelsen Gotland instämmer i förslaget, men som i många andra sammanhang behövs en konsekvensanalys för att bedöma hur det påverkar lantbruket och lantbrukets konkurrenskraft. Där finns en möjlig målkonflikt med de nationella och regionala livsmedelsstrategierna om ökad produktion och självförsörjningsgrad.

Miljömålsberedningen föreslår att regeringen verkar för att det inom EU införs en kvotplikt för införsel av återvunnen fosfor och kväve i mineralgödsel, vilket är ett bra förslag, men också här behövs en konsekvensanalys.

Miljömålsberedningen föreslår att det befintliga kravet på dokumentation för kvävegödsling också införs på fosforgödsling: Det finns redan idag begränsningar på hur stor mängd fosfor lantbrukaren får gödsla med. Det är viktigt att eventuella föreskrifter är samordnade. Rådgivningen, till exempel Greppa näringen, skall rekommendera markkartering, men krav på markkarta bör inte införas generellt även om krav på dokumentation av fosforgödsling införs.

14.18.4 Minimera tillförsel av fosfor och kväve till mark och vatten

Underrubrik: Åtgärdsbehovet är fortfarande omfattande

Miljömålsberedningen konstaterar att många av de åtgärder som gjorts för att minska utsläppen inte är registrerade. Länsstyrelsen instämmer i att för att följa upp vilka åtgärder som faktiskt har genomförts behöver registreringen av åtgärder utvecklas och innefatta mer än de åtgärder som registrerats inom landsbygdsprogrammet och SMHI:s våtmarksdatabas.

Länsstyrelsen i Gotlands län instämmer i förslaget att förfarandet kopplat till omprövning och avveckling av markavvattningsföretag behöver förenklas. Även åtgärder som biotopvård, återmeandring, reglerbara dämmen med mera bör kunna tas upp vid omprövning. Vi anser att en förenkling i att ompröva och avveckla markavvattningsföretag kan leda till att öka åtgärdstakten.

Underrubrik: En långsiktig satsning på lokala åtgärdssamordnare

Länsstyrelsen i Gotlands län instämmer i förslaget. Vi anser att detta kan bidra till att konkret få igång fler åtgärder. Det är viktigt att det finns en flexibilitet kring vilken organisatorisk tillhörighet funktionen har beroende på förutsättningar i länet, kommunen eller avrinningsområdet.

Med anledning av länets problem med övergödning bör en åtgärdssamordnare utses för Gotlands län.

Avsnitt 14.18.5 Minska effekterna av övergödning och snabba på återhämtningstakten

Underrubrik: Innovationer och teknikutveckling kan bidra till att minska effekter av övergödning

Länsstyrelsen i Gotlands län föreslår att algskörd på land (insamling av ”släke”) också tas upp som en möjlig åtgärd för att avlägsna näringsämnen från vattenmassan. Att använda ilandspolade alger som en resurs kan ge en positiv effekt för strandnära miljö och minska effekterna av övergödning. Även åtgärder som innebär att avlägsna näringsämnen från sediment från sjöar, vattendrag och kustvatten kan bidra till att minska effekter av övergödning.

Kapitel 15. Farliga ämnen

15.8.1 Klimatförändringar

Länsstyrelsen håller med i bedömningen att klimatförändringar kommer ha en negativ påverkan på farliga ämnens effekter i havsmiljön, detta då exempelvis förändrat pH i mark och vatten kan leda till ökad utlakning av ämnen.

Länsstyrelsen i Gotlands län saknar en utökad genomgång i betänkandet vad gäller klimateffekters påverkan på den kemiska statusen i vatten. Beredningen bör tydligare utreda kopplingen till klimateffekters påverkan så som ökad erosion, skyfall, översvämningar, ökad havstemperatur etcetera till giftiga ämnens effekter i havsmiljön.

15.9.1 Det behövs tuffa internationella regelverk

Den globala handeln med kemikalier och produkter som innehåller farliga ämnen gör att det är oerhört viktigt att fortsätta jobba med en internationell samstämmighet om vilka kemikalier som ska fasas ut eller helt förbjudas. En stor del av de diffusa utsläppskällorna har sitt ursprung i produkter som produceras och importeras från andra länder. Länsstyrelsen anser att om man kan få till ett bättre och mer samstämmigt regelverk skulle det hjälpa till att minska spridningen från exempelvis billig elektronik, i Sverige och globalt.

15.9.4 Regeringen bör besluta om nya etappmål om farliga ämnen och det finns behov av fler etappmål med fokus på farliga ämnen i havsmiljön

Det är viktigt att de nya etappmålen är mätbara och tydligt definierade så att uppföljning av målen blir enkel och tydlig för den myndighet som ansvarar för detta. Länsstyrelsen Gotland håller med om att det saknas idag och är av stor vikt att det tillkommer sådana etappmål för att tydliggöra att farliga ämnen har en stor påverkan på havsmiljön.

15.9.5 Miljökvalitetsnormer för grupper av farliga ämnen

Länsstyrelsen anser att gruppvis bedömning av kemikalier kan ge en snabbare hantering med lagstiftning och utformningen av miljökvalitetsnormer än att hantera varje kemikalie för sig. Dock bör detta ske enbart med grupper som är strukturellt lika och har en dokumenterad likartad effekt. Man bör även titta på möjligheten att skapa andra typer av rättsligt bindande åtgärder kopplade till gruppvis bedömning, så som förbud och gränsvärden i livsmedel.

15.9.6 Ett fortsatt åtgärdsarbete mot farliga ämnen och läkemedelsrester i avloppsvatten

Länsstyrelsen Gotland är positiv till förslaget, då reningsverken behöver mer tid och resurser samt incitament att ändra sin reningsprocess så att den bättre matchar dagens utsläpp av läkemedelsrester.

Kapitel 16. Marint skräp

Länsstyrelsen i Gotlands län anser att kapitlets problembeskrivning är välskriven och utförligt undersökt, och instämmer i samtliga förslag om marint skräp i utredningen.

Kapitel 17. Förvaltning av fisk en del av havsmiljöförvaltningen

Övergripande synpunkter kapitel 17

Länsstyrelsen i Gotlands län anser att utredningen på ett bra sätt beskriver den läges- och problembild av fisket och havsmiljön som idag råder. Länsstyrelsen ställer sig bakom många av de förslag som presenteras.

Länsstyrelsen vill dock påpeka att situationen i framförallt Östersjön idag är akut både för fiskenäring, fiskbestånd och havsmiljö. Det är därför viktigt att problemen hanteras skyndsamt med en effektiv förvaltning.

17.13 Överväganden och förslag

Underrubrik: Förvaltningen av fisk och havsmiljö styr fortfarande inte mot samma mål

Länsstyrelsen anser liksom Miljömålsberedningen att det måste ses som en självklarhet att låta en ekosystembaserad fiskförvaltning vara en integrerad del av havsmiljöförvaltningen. Länsstyrelsen är helt enig med beredningen i att prioriteringen måste vara att stärka fiskbestånden och säkra havets ekosystem. Det är själva fundamentet för en hållbar utveckling.

Det anges i utredningen att målkonflikter finns på alla plan och politiskt principiella avväganden lämnas till myndigheterna att lösa. Länsstyrelsen anser att samarbetet mellan politiken och centrala myndigheter behöver stärkas så att det skapas en förståelse och ett helhetsansvar för de brister som råder i förvaltningen idag. Det måste finnas en tydlig utpekad riktning, både inom fisket och havsmiljön. Målkonflikterna måste lösas.

17.13.1 Ekosystembaserad förvaltning innebär bättre integrering av havsmiljö- och fiskförvaltning

Länsstyrelsen ställer sig bakom förslaget även om Havs- och vattenmyndigheten redan idag jobbar utifrån förslaget.

Länsstyrelsen läser ur remissen ”Av detta drar Miljömålsberedningen slutsatsen att all förvaltning av fiskresurserna behöver ta sin utgångspunkt i en ekosystembaserad förvaltning. Detta medför att alla beslut om fiskresurser behöver bedömas med utgångspunkt i ekosystemansatsen och i samtliga tre hållbarhetsdimensioner, men med målet att säkerställa att ekosystemen används inom sina gränser.” Detta är i teorin ett väldigt bra förslag men frågan är hur förvaltande myndighet tolkar ekosystembaserad förvaltning och hur det ges uttryck för i det faktiska genomförandet av förvaltningen. Vad anses som ekosystembaserad fiskförvaltning? Hur fiskeförvaltningen ska bedrivas ekosystembaserat måste framgå i nationell strategi där tydliga och mätbara mål sätts upp som pekar på den riktning förvaltningen ska gå. Detta saknas tyvärr i det av Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket nyligen framtagna förslaget till nationell strategin (Strategi för svenskt fiske och vattenbruk 2021–2026).

Underrubrik: Hållbar förvaltning av fiskresurserna ska integreras med havsmiljöförvaltningen på alla nivåer

Miljömålsberedningen lämnar inga förslag på förändringar av Havs- och vattenmyndighetens och Jordbruksverkets ansvar för fiskefrågorna. Länsstyrelsen vill ändå framhålla vikten av ett fungerande samarbete mellan Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket för att hänsyn ska kunna tas till hela värdekedjan inom sjömatnäringen och ur alla hållbarhetsperspektiv.

Underrubrik: Integrering behövs även inom Regeringskansliet

Det framgår av remissen att bygga upp långsiktigt hållbara fiskbestånd för konsumtion är en viktig uppgift även för miljöpolitiken och för att långsiktigt öka yrkesfiskets bidrag till livsmedelsproduktionen. Länsstyrelsen vill här trycka på politikens helhetssyn på hållbara värdekedjor och inte frikoppla fiskeförvaltning (kvoter och miljö) från beredning, förädling och marknad. Allt måste hänga ihop och här har politiken ett större ansvar att ta.

17.13.2 Fisket kan bidra till miljöåtgärder

Länsstyrelsen i Gotlands län ställer sig bakom förslaget.

17.13.3 Målen och rådgivningen för fiskförvaltningen harmoniseras med mål för havsmiljöförvaltningen

Länsstyrelsen ställer sig bakom förslaget.

Länsstyrelsen vill komplettera med att beståndsövervakning av kustnära bestånd måste bli bättre både på nationell och lokal nivå och att lokal/regional beståndsövervakning används i större skala vid bedömningar och råd. För de platser och arter där det saknas underlag vid bedömningar och råd måste det ses till att övervakning kommer på plats. Avsaknad av beståndsuppskattning blir ofta ett skäl till att licenser för småskaliga fiskare inte beviljas och hämmar på detta sätt en utveckling av det småskaliga kustnära fisket, dvs måluppfyllelser (miljömål och delmål i Agenda 2030) nås inte.

17.13.4 Kunskapen om fiskens roll i ekosystemet samt interaktioner mellan utsjö och kust måste utvecklas

Länsstyrelsen i Gotlands län ställer sig bakom förslaget.

17.13.5 Försiktighetsansatsen ska tillämpas vid misstanke om betydande ekosystemeffekter

Länsstyrelsen i Gotlands län ställer sig bakom bedömningen.

Miljömålsberedningen menar att när försiktighetsåtgärder införs är det viktigt med en tidsangivelse för när ett nytt vetenskapligt grundat beslutsunderlag för eventuell revidering av åtgärden ska vara framme. Ett sådant förfarande ger en signal till fiskerinäringen om hur länge en temporär försiktighetsåtgärd ska fortgå innan det upphävs eller ett långsiktigt beslut fattas. Det behövs även en plan för att ta fram nödvändigt vetenskapligt underlag samt en plan för uppföljning av effekten av åtgärden. Fiskerinäringen bör så långt möjligt involveras i arbetet med att få fram relevant kunskap. Det som framförs här är något som Länsstyrelsen särskilt vill trycka på och ställer sig bakom.

17.13.6 Regleringar av fiske utanför skyddade områden för att bevara naturvärden och ekosystemtjänster

Länsstyrelsen Gotland ställer sig i huvudsak bakom förslagen, men vill poängtera att det sannolikt behöver införas en mer rumslig förvaltning av det storskaliga pelagiska fisket. Borttagande av inflyttningsområden och/eller införande av utflyttningsområden kan få negativa konsekvenser för det småskaliga fisket, ett fiske som sannolikt inte bidrar till negativ beståndspåverkan.

17.13.7 Regleringar av fiske i skyddade områden

Länsstyrelsen Gotland ställer sig bakom förslaget med reservation för att ändringen i fiskelagen säkerställer att fiskets och naturvårdens intressen likställs.

Utredningen anger att Havs- och vattenmyndigheten arbetar systematiskt tillsammans med länsstyrelserna och fisket för att genomföra regleringar i

områden där detta behövs för att bevarandemålen ska nås. Detta så kallade ”plattformarbetet” är enligt Länsstyrelsen ett framgångsrikt arbetssätt som skapar en ökad förståelse och acceptans för eventuella regleringar i skyddade områden och bör fortsätta i sin nuvarande form, istället för införande av generella förbud och regleringar.

17.13.8 Satsning för att öka andelen stor fisk i kustekosystemen

Länsstyrelsen Gotland ställer sig bakom förslagen!

17.13.9 Förvaltning av säl och skarv ingår i en ekosystembaserad havsförvaltning

Länsstyrelsen Gotland tillstyrker förslaget.

Ansvar bör dock inte läggas över på privata jägare att lösa situationen. Offentlig förvaltning måste ta ett större ansvar och på ett tydligt sätt peka ut hur sälförvaltningen ska bedrivas. Även här är det viktigt att peka på helhetssyn på förvaltningen av samtliga arter i Östersjön. Östersjön är på väg in i eller har genomgått ett regimskifte med mindre stor rovfisk och ökande bestånd av spigg, säl och skarv, något som måste hanteras omgående.

Kapitel 18. Sjöfarten och havet

Länsstyrelsen anser att det är angeläget att investera i forskning och utveckling av miljöteknik och fossilfria bränslen för sjöfarten. Det krävs ny teknik och nya bränslen för att minska klimatpåverkan från sjöfarten samtidigt som transport av gods och passagerare kan ske effektivt. Båtgenerationen är lång och incitament för att ersätta fartyg behöver tas fram.

När det gäller eventuella ändringar av internationella farleder bör det beaktas att farleder som innebär längre transportsträcka också innebär ökade utsläpp av bland annat växthusgaser.

Kapitel 19. Undervattensbuller

Länsstyrelsen i Gotlands län instämmer i samtliga förslag kring undervattensbuller, förutsatt att tröskelvärden sätts för både impulsivt och kontinuerligt ljud. Tröskelvärdena måste vara sådana att djurlivets hälsa och välbefinnande prioriteras. Det är ytterst viktigt att dessa tröskelvärden bestäms, vilket sedan leder till en förbättring av miljö kvalitetsnormerna för dessa två påverkansfaktorer.

Kapitel 20. Marint områdesskydd

Länsstyrelsen i Gotlands län anser att problembeskrivningen är välskriven och utförligt undersökt, och instämmer i samtliga förslag om marint områdesskydd i utredningen. Länsstyrelsen ställer sig positiv till att marint områdesskydd föreslås öka i Sveriges havsområden, inklusive ett mer strikt skydd, och att ett förvaltningsråd för varje havsområde bildas.

För att ett mål på 30 procent skydd i Egentliga Östersjön, varav 10 procent strikt skydd, inte ska få en negativ påverkan på ekonomiska eller sociala värden så är det viktigt att områden värdefulla för sådana värden tas hänsyn till och värnas. Det är även viktigt att det finns regional översikt så att varje län inte måste skydda 30 procent av sina havsområden, utan att det istället är de mest värdefulla områdena i Egentliga Östersjön som skyddas, oavsett länsgräns.

Kapitel 21. Kusthavet – där alla vill vara

Övergripande synpunkter kapitel 21

Utredningen behandlar fysisk planering i olika skalor, från nationell till regional och lokal, och dess påverkan på miljö- och klimatmål. Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att det finns vissa otydligheter kring förhållandet mellan dessa nivåer, främst mellan den statliga havsplaneringen och den kommunala översiktsplanen. För att tydliggöra de olika nivåerna och deras olika verktyg anser Länsstyrelsen att ytterligare vägledning är nödvändig och anser därför att Boverket bör ges i uppdrag att utveckla sin vägledning för kust- och havsplanering. Boverkets vägledning i sin nuvarande form omfattar i huvudsak planeringsförutsättningar och skulle behöva kompletteras med mer praktisk planeringsmetodik och resonemang kring planering i olika skalor.

Både den statliga havsplaneringen och den kommunala översiktsplanen är vägledande för annan planering och tillståndsgivning för olika verksamheter. I de båda planerna redovisas användning av vattenområden, men inte villkor för vare sig befintliga eller kommande verksamheter, vilka istället regleras i detaljplaner eller i tillstånd enligt olika lagstiftningar. Länsstyrelsen konstaterar med detta att det varken genom havsplanering eller översiktsplanering går att reglera olika verksamheter och kanalisera åtgärdsprogram, fiskeregleringar, regleringar av sjöfart o.s.v. som är nödvändiga åtgärder för att uppnå satta miljö- och klimatmål. Fysisk planering är dock en mycket viktig pusselbit i arbetet för att uppnå målet om en levande kust och skärgård och uppnå god miljöstatus i våra kust- och havsområden. Samtidigt vill länsstyrelsen lyfta att den fysiska planeringen dock enbart är ett av flera verktyg som behövs för att uppnå dessa mål och styrkan i detta instrument ligger i att peka ut mest lämplig användning av ett havs- och vattenområde.

Flera av frågorna som berör energi och utsläpps begränsning av växthusgaser ligger utanför denna utredning och behandlas bland annat inom Havsplaneringen. Några exempel på detta är havsbaserad vindkraft, eventuella behov av geologisk koldioxidlagring, distribution/ledningarna etcetera. De målkonflikter men också synergier som kan föreligga med exempelvis biologisk mångfald behöver dock behandlas och avvägas som en helhet. Utredningen lyfter behovet och utmaningen av att hantera bland annat kumulativa effekter. Exempel på detta kan vara migrationsvägar för fågel och undervattensbuller, men också positiva effekter såsom minskad klimatpåverkan, robustare energisystem samt eventuellt skapandet av artificiella rev och syresättning av bottenar kopplat till vätgasproduktion. Utifrån planeringsansvar (21.10.4) och behovet av planeringsunderlag (21.10.3) är det viktigt att dessa frågor behandlas med tvärperspektiv och på rätt nivå.

21.10.2 Geografiskt kaos – länsstyrelserna bör få en samordnande roll i kusthavet

Länsstyrelsen Gotland delar utredningens slutsats att kommunerna i dagsläget inte har den kompetens och de resurser som behövs för att klara av kraven på planeringsansvar, prövning och tillsyn av verksamhet som påverkar kustvattnet, även om det varierar stort mellan kommunerna i landet. Länsstyrelsen instämmer därför i utredningens bedömning att ett riktat stöd till de kustkommuner som avser att utföra planering enligt plan- och bygglagen (2010:900) i sina kust- och havsområden skulle kunna vara ändamålsenligt. Detta skulle kunna bidra till att stärka de kustkommuner som anger bristande resurser som skäl för att man ännu inte påbörjat planeringen i sina kust- och havsområden.

Länsstyrelsen instämmer också i att länsstyrelserna är den myndighet som genom sitt breda uppdrag på bäst sätt bör kunna binda ihop de kommunala, länsvisa och nationella administrativa nivåerna. Länsstyrelserna har också till uppgift enligt plan- och bygglagen (2010:900) att stötta kommunerna i arbetet med den fysiska planeringen. Eftersom kommunal översiktsplanering handlar om hushållning med kommunens mark- och vattenområden är det underförstått att länsstyrelsens ansvar för att stötta den kommunala planeringen även inbegriper kommunala kust- och havsområden. Detta kräver dock ökade resurser till Länsstyrelsen.

21.10.3 Kunskapsunderlag för planering, skydd och åtgärdsarbete

Utredningen föreslår att länsstyrelserna ska få i uppgift att ta fram och tillhandahålla kunskapsunderlag för länets kustvattenområde och att denna uppgift ska införlivas i länsstyrelsens instruktion. Kunskapsunderlaget ska vara utformat så att det kan användas som underlag för fysisk planering, skydd, tillsyn, tillståndsprövning och åtgärdsplanering. Länsstyrelsen konstaterar att uppgiften delvis redan finns genom exempelvis förordningen om hushållning med mark-

och vattenområden (1998:896), miljötillsynsförordningen (2011:13) med flera I dagsläget finns exempelvis Planeringskatalogen där såväl länsstyrelsens som cirka 25 andra statliga myndigheters planeringsunderlag finns samlat. Med planeringsunderlag avses i sammanhanget både geodata, publikationer (rapporter och vägledningar) samt webbsidor. Genom Planeringskatalogen kan en kustkommun söka fram relevanta planeringsunderlag inom en stor mängd teman, kategoriserat efter både sakområden och juridisk status. Länsstyrelsen Gotland menar inte att Planeringskatalogen helt svarar upp mot behovet av det samlade planeringsunderlag till kustkommunerna som utredningen föreslår, men konstaterar att tjänsten torde utgöra en viktig pusselbit i kommunernas behov av att få överblick över de planeringsunderlag som krävs för att utföra en god planering i sina kust- och havsområden. Länsstyrelsen konstaterar också att arbetet för att bearbeta och anpassa kunskapsunderlag och information redan idag kräver betydande resurser, resurser som idag är högst begränsade, varför myndigheten saknar förmåga att ensam bära ansvaret för samordning mellan de olika nivåerna. Att utöka ansvaret skulle således kräva omfattande resursökning till länsstyrelserna.

Länsstyrelsen Gotland anser också att det är viktigt hur frågan om klimatanpassning av kustzoner behandlas, då nuvarande habitat riskerar att försvinna på befintliga platser och det därför är viktigt att nya habitat har en möjlighet att utvecklas, i havet men även på områden som idag är ovanför strandlinjen. Underlag som kan ligga till grund för denna planering av klimatrefugier är viktigt att lyfta fram i förslaget i detta avsnitt. Detta kräver både kompetens och resurser.

21.10.4 Skärpa kraven på den fysiska planeringen

Länsstyrelsen Gotland delar utredningens slutsats att styrningen som berör fysisk planering behöver effektiviseras och bli mer ändamålsenlig för att nå en god miljöstatus i kustvattnen. Länsstyrelsen instämmer vidare i att arbetet med fysisk planering måste integreras med andra styrmedel som skydd av naturmiljöer och återställande åtgärder för att uppnå detta. Länsstyrelsen ställer sig därför positiv till förslaget att kommunernas planeringsansvar för kustvattenområden tydliggörs i 3 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900). Länsstyrelsen konstaterar dock att kravet på kommunal planering redan idag omfattar såväl mark- som vattenområden och bedömer därför att det i grunden inte finns behov av lagändring i frågan utan att det snarare behövs kompetenshöjning hos kommunerna. Som utredningen konstaterar har den kommunala översiktsplaneringen i kustvattenområdet genomförts i mycket liten omfattning trots att behoven tydligt har uppmärksamats. Länsstyrelsen anser därför att behov av en ytterligare skärpning av regelverket, så att kommunerna förmås utföra detta nödvändiga planeringsarbete, bör utredas vidare.

Utredningen har även övervägt att utöka havsplaneringsförordningen (2015:400) till att omfatta hela svenska havsområdet, dvs. inklusive kustvattenområdet in till strandlinjen. Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att detta förslag skulle kunna främja en mer ändamålsenlig fysisk planering i kustvattenområdet, men också att det skulle inkräkta på det kommunala planansvaret som råder i dag och innebära en större förändring jämfört med det förslag som beredningen valt att lämna. Utredningen har även övervägt att utveckla den regionala fysiska planeringen enligt 7 kap. PBL, men bedömt att detta förslag inte kan anses ändamålsenligt då regionernas kärnuppdrag är hälsa- och sjukvård, kollektivtrafik och regional utveckling, och den fysiska regionplaneringen syftar till att säkra regionens möjligheter att genomföra sina kärnuppdrag. Länsstyrelsen konstaterar dock att uppdraget för regional planering tydligt kopplar mot regionernas utvecklingsansvar och uppgiften således bör kunna åläggas Regionerna under förutsättning att de ges kompetenssatsningar inom området. Beaktat den kommunala svårigheten att vidta nödvändigt planeringsarbete för kustvattenområdet, trots att behoven tydligt har uppmärksammats, finns i Länsstyrelsens mening också ett behov av att utreda alternativa metoder vidare.

21.10.5 Havs- och vattenförhållanden ska kunna inkluderas i detaljplan

Utredningen föreslår att kommunerna ska ges samma möjlighet att bestämma skyddsåtgärder i detaljplan vid förorening av hav och vatten som redan finns i fråga om markförorening. Detta för att ge kommunen verktyg att motverka föroreningar i hav och vatten. Länsstyrelsen Gotland delar utredningens bedömning av att ett sådant verktyg kan stärka kommunernas förutsättning att leva upp till gällande krav, exempelvis Weserdomens följdkrav, och tillstyrker därför utredningens förslag avseende ändringar i 4 kap. 12 och 14 §§ plan- och bygglagen i sin helhet.

21.10.6 Strandskyddet är särskilt viktigt i grunda kustområden

Utredningen föreslår att strandskyddets syfte enligt 7 kap. 13 § i punkten 2 ska förtydligas så att det framgår att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten, också innebär att uppnå och bibehålla god miljöstatus enligt havsmiljöförordningen (2010:1341) och god ekologisk och kemisk status enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660).

Länsstyrelsen Gotland bedömer att det marina/limniska naturvärdet ofta förbises i prövningar och hamnar i skuggan av påverkan på växt och djurlivet på land vilket ger följdkonsekvensen att prövningen ofta saknar bedömningar inom området. Genom utredningens förslag bedömer Länsstyrelsen att kravet på verksamhetsutövare och prövande instans att utreda hur åtgärder påverkar miljön i

vattnet tydliggörs, vilket bör ge förutsättningar för tydligare och bättre beslut och beslutsunderlag. Länsstyrelsen tillstyrker således utredningens förslag.

Länsstyrelsen ser även positivt på förslaget att Boverket och Naturvårdsverket ges i uppdrag att komplettera sina vägledningar om strandskyddet i enlighet med den förtydligade syftesbestämmelsen. Kontinuerligt uppdaterade vägledningar är nödvändiga stöd och verktyg för en god och rättssäker prövning. Uppdaterade vägledningar ger i grunden även incitament för generella kunskapshöjningar avseende vattenmiljön och konsekvenser av påverkan på densamma.

Det är även viktigt att klimatanpassning lyfts in i detta förslag. Idag utgår strandskyddet från 100 meter respektive 300 meter från dagens strandlinje. Med en havsnivåhöjning finns en risk att stora delar av dessa områden i framtiden inte är tillgängliga. Detta är viktigt inte minst för klimatrefugier/spridningsmiljöer för biologisk mångfald, men också för tillgången för allmänheten. En anpassning till ett förändrat klimat bör ske, både med tanke på exempelvis friluftsliv och besöksnäring.

21.10.7 Förbättra handläggning, uppföljning och tillsyn av muddring och dumpning

Länsstyrelsen stödjer förslaget om att upprätta ett nationellt register över muddring och dumpningsärenden samt stärkt resurs för att arbeta med att stärka tillsynen av dessa ärenden.

Det behövs även en översyn av lagstiftning kopplad till muddermassor längs kusten, då det finns en oklarhet vad som gäller för upplägg av rena mindre mängd rensmassor som muddrats längs kusten. Mindre ideella föreningar som vill utföra miljöhjälpande åtgärder tvingas genomgå tidskrävande och omfattande prövningar i Miljöprövningsdelegationen (MPD) för att de ska kunna lägga upp en mindre mängd rena muddermassor längs kusten.

21.10.8 Åtgärder för ett med hållbart båtliv, samt

21.10.12 Omställning till miljövänliga motorer

Länsstyrelsen bekräftar behovet av en omställning av flottan av fritidsbåtar för att nå energi- och klimatmålen. Länsstyrelsen ser en möjlighet i ett utreda om även båtplatser, under vissa förutsättningar och rimlig tidshorisont, bör inkluderas i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om utrustning för laddning av elfordon (BFS 2021:2). Länsstyrelsen noterar även att Klimatklivet kan bevilja stöd för denna typ av laddning idag som inte är lagkrav.

Kapitel 24. Effektivare myndigheter i offentligt havsmiljöarbete

24.1 Tydligare instruktioner till myndigheterna

Länsstyrelsen i Gotland län instämmer i förslaget.

24.2 Mindre rapportering och mer verkstad

Länsstyrelsen Gotland håller med i förslaget att minska den administrativa bördan för myndigheter, så att kraft kan läggas på åtgärdsarbete.

24.3 Myndigheternas eget regelförändringsarbete

Länsstyrelsen Gotland instämmer i förslaget.

24.4 Effektivare finansiering av havsmiljöarbetet

Länsstyrelsen håller med om problematiken med kortsiktig finansiering som ineffektiv och att det bör bli enklare att söka medel för åtgärdsprojekt.

24.7 Statliga bidrag finansierar merparten av havs- och vattenmiljöarbetet

Förslaget att länsstyrelserna skulle få mer direkta anslag välkomnas och Länsstyrelsen Gotland instämmer i att det skulle öka effektiviteten och långsiktigheten i havs- och vattenmiljöarbetet.

24.11 Överväganden och förslag

24.11.1 Genomlysning av nivån på anslagsmedlen för havs- och vattenåtgärder

Förslaget att regeringen gör en genomlysning av nivån på anslagsmedel välkomnas av Länsstyrelsen i Gotlands län, då andelen medel har legat på samma nivå sedan 2013.

24.11.2 1:11-anslaget Åtgärder för havs- och vattenmiljöåtgärder

Miljömålsberedningen föreslår att ändamålet för anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ska ändras så att anslaget får användas för länsstyrelsernas förvaltningsutgifter inom ramen för ändamålet och för anställning av samordnare av havs- och vatten. Länsstyrelsen Gotland samtycker till alla förslag som gäller 1:11-anslaget.

24.11.3 Ett nytt anslag – Statligt stöd till lokalt havs- och vattenvårdsarbete

Det föreslagna nya anslaget behövs för att länsstyrelser och kommuner ska få möjlighet att ta ett långsiktigt helhetsgrepp på planering, genomförande och uppföljning av lokalt åtgärdsarbete. Länsstyrelsen Gotland tycker att detta är ett mycket bra förslag.

Kapitel 25. Förstärkt åtgärdsarbetet för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser

25.2 Överväganden och förslag

25.2.1 En havsmiljölag

Länsstyrelsen Gotland ställer sig positiv till förslaget att riksdagen instiftar en havsmiljölag med innebörden att allt havsmiljöarbete ska syfta till att nå miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och att ekosystemansatsen är utgångspunkt.

25.2.2 En tvärvetenskaplig funktion

Att en tvärvetenskaplig funktion inrättas med uppgift att analysera havsmiljöpolitiken ur ett brett samhällsperspektiv, ser Länsstyrelsen Gotland som positivt. Länsstyrelsen anser att Havsmiljöinstitutet bör få detta uppdrag.

25.3 Miljömålsberedningens strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser

Att Miljömålsberedningen lämnar förslag som omfattar verksamheter inom fler politikområden och utgiftsområden än normalt för havsmiljö, ser Länsstyrelsen Gotland som mycket positivt.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anders Flanking med Sofia Scholler som föredragande.

I handläggningen av ärendet har följande personer medverkat: Sara Almqvist, Ilse Hallgren, Gösta Cedergren, Alexandra Colbing, Sara Florén, Rozemarijn Keuning, Agneta Green, Unni Karlsson, Daniel Langhammer, My Mattsdotter Björk, Andreas Pettersson, Johan Gråberg, Karin Fager.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

www.lansstyrelsen.se/dataskydd.